

Könyv a táncházmozgalom hőskoráról

Az 1968-as különös év volt. Európa-szerte megmozdultak a fiatalok. A franciák, a németek, a lengyelek, a csehek és szlovákok az utcára mentek, tiltakoztak. Itthon és ezzel egy időben Székelyföldön az egyetemisták a gyökereiket kezdték kutatni. A könnyűzenében megjelentek a népdalok motívumai (Koncz Zsuzsa, Szörényi Levente), de divat lett a paraszti inggallér és a himzett blúz is. A hatalom tévővázott. Nem tudta hová tenni a fiatalok hirtelen támadt érdeklődését a népies motívumok iránt. Az 1968-as Ki mit tud? egyik középdöntőjében a magyar népdalokat éneklő Vas megyei kislány alulmaradt egy Puccini-áriát éneklő versenyzővel szemben.

Ekkor írta meg Breuer János az Élet és Irodalomban vitát kavarázó cikkét „Hová lett a magyar népdal?” címmel. „Nem egyedül töprengnek a népdal tovatűnésén. Pár hete Váci Mihály (...) szomorúan állapítja meg, hogy a külföldiek hamarabb s szívesebben éneklék hazájuk népdait, mint Bartók és Kodály földjének lakói.” Breuer „egy új magyar nép-

dalkultúra megteremtését” sürgette. Hogy e cikk következményeként, avagy véletlen egybeesésként, ma már nehéz lenne megmondani, de tény, két évvel később Vilcsék Anna a Magyar Nemzetben a televízió Röpülj, páva vetélkedőjének meglepő sikeréről számol be. „A népdal kezd divatba jönni. Befolyásolhatja-e a televízió a divatot? Nézzünk szembe a tényekkel, ezúttal kellemesek: igen.”

Így is történt, sőt lovas nemzet lévén átestünk a négy lábú másik oldalára. Beatzenészeink elfordultak Vietnamtól, a gerillaháborúktól, stilizált cifraszűrt öltöttek, s gitáraikon, beathangszerelésben népi dallamtöredékeket szólaltattak meg. Az emberek pedig olvastak a sorok között, csakúgy, mint a hatalom: a közismert kultúrpápa az együtteseket a hivatalos kirakatpolitika vitrinjébe kényszerítette, a mézes-mázos, mű-népies show részvevői közé. „Mi kell a külföldieknek? – kérdezi Csoóri Sándor '72-ben. – Az idegen látogató honnét is tudná, hogy a meggypiros mellényekbe öltöztetett

és csuda tüzes muzsikáink meséteri vonókezelésének semmi köze sincs a magyar népzenehez...”, mikor az államilag kiadott magyarnóta-lemezeket ezt a fölírást olvashatja: Hungarian Folk Songs.”

A hetvenes évek elejének e nyüzsgő, forrongó, vitákkal és munkával terhes időszakát eleveníti fel Sebő Ferenc A táncház sajtója – Válogatás a korai évekből, 1968–1992 című könyvében. A kötet egy időben adták ki A táncház hőskora című DVD-lemezt is, amelyen az 1974–77-es évek pótolhatatlan tekerceit dolgozták fel digitalizálva. A közelmúltban bemutatott könyv és a DVD bepillantást ad a „harmadik kultúra” úttörőinek tevékenységébe, azokéba, akik a „terepen” gyűjtöttek, amikor Erdélyt vagy a honi tájakat járták.

„Le kell szögeznünk, hogy csodák nincsenek – mondja Sebő Ferenc, – A magyar társadalom hagyományaiban oly gyakori »kampányszellemet« a táncházmozgalom kivételesen elkerülte, sikerei mögött magas színvonalú alap kutatás és

rendkívül sok és sokak által végzett áldozatkész munka állt.”

A kötetbemutató est vendég előadója volt Pávai István népzene-kutató is, aki a Barozda együttesel harminc évvel ezelőtt indította el a revival táncházat Erdélyben. Példaképük az akkor már öt éve működő Sebő együttes volt, melynek őstagjai a névadó gitár- és tekerőlantművészen kívül Halmos Béla (hegedű) és Nagy Albert (bőgő) voltak. „Az együttes nemcsak az eredeti népdalok gyűjtésében és megtanulásában látta munkáját, mondhatni missziós célt tűzött ki: ennek terjesztésére vállalkozott. Elsősorban a diákságot szólítottuk meg.” 1977-ben alakult a Venyige együttes, és Székelyudvarhelyen is beindult a táncház, majd Sepsiszentgyörgy, Brassó következett. Pávaiék gyűjtőútra indultak Felcsíkon, a Gyimesekben és a Sósvidéken, majd a Kis-Küküllőn kerültek közelebb a népzenehez. Felkutatták a szóránymagyarság folklórját is Kolozsvár környékén. „Csodálatos évek voltak – mesélte Pávai István. –

De egy idő után ki kellett játszani a cenzúra figyelmét. Amikor rájöttek, hogy burkolt formában a csángók kalákájának dalait szólaltatjuk meg, jöttek a házkutatások, zaklatások. Nem maradt több kiskapu, jött a költözködés.” A Barozda tagjai Németországba, Svédországba és Magyarországra emigráltak.

Hogyan tovább? Sebő Ferenc szerint Magyarországon él és virul a táncházmozgalom, sőt Japántól az Egyesült Államokig számtalan külföldi ága működik, amelyekkel szoros együttműködést tartanak fenn. Erdélyben a remény él, hogy a táncházkultúra nem hal el. Ahogy Győrfi Erzsébet, a Barozda énekesnője mondta: „Mi az ösvent kiver-tük, s hátha mások is jönnek még utánunk.”

SOMOGYVÁRI D. GYÖRGY

Sebő Ferenc: A táncház sajtója – válogatás a korai évekből 1968–1992, CD-melléklettel. A táncház hőskora DVD

Mindkettő a Hagyományok Háza kiadásában, 2007

A NATIONAL GEOGRAPHIC NEMZETKÖZI FOTÓPÁLYÁZAT hazai elődöntőjét Gárdi Balázs, Sarudi Gyula és Sopronyi Gyula nyerte. A beérkezett hatvan legjobb alkotást bemutató rendhagyó tárlat a Westend City Centerben látható november 26-ig. Gárdi Balázs Romák, Szentpétervár című felvételével (képünk) a társadalomábrázolás kategóriában nyert, Sarudi Gyula a Természet és tudomány, Sopronyi Gyula az Utazás és kultúrák kategóriában győzött. (mh)

Erdős Irmára emlékeztek

Egykori pályatársak, tanítványok és barátok emlékeztek a Litea könyvesboltban Erdős Irmára, a Székely Színház emblematikus alakjára. „Bájos, kedves és ártatlan asszony volt, akinek egyetlen dolga volt, játszani. Azt jól is tette – emlékezett vissza egykori játszótársára Ferenczy Csongor színművész. – Sok irigye volt, főként a kolléganői, de gyakran a férfiak is piszkálták. Nem a művészi kvalitása okán, sokkal inkább első házassága miatt. Férje Ceaușescu környezetében kompromittálódott. Irma hiába vált el, sokan nem álltak vele szóba.” Erdős Irma 1929-ben született Nyárád-karácsonyfán. Kirobbanó tehetségét már a diploma előtt bizonyította, Csehov Sirályának címszerepében. Huszonöt évig játszott a Székely Színházban, mindeközben tanított a fő-

iskolán. Negyvennégy évesen kezdett új életet. Második férje, Bartha István, a Svédországban élő mérnök szívesen költözött volna Erdélybe, de mint írja: „Okos politikus magyarok... jobbnak látták, ha Irma Svédországba jön.” Erdős Irma nem szűnt meg színésznőnek lenni. Irodalmi esteken Sütő, Márai, Tamási és Illyés műveiből idézve járta be Erdélyt, a Felvidéket, Magyarországot, sőt Amerikát. Súlyos betegen még Babits Jónás könyvét próbálta. Abban bízott, „hogy meggyógyulva képes lesz csahos ebként hajszolni az Úr nyáját”.

Erdős Irma emlékét ma már egy-egy baráti összejövetelen, a régi játszótársak és barátok visszaemlékezésein kívül az az ösztöndíj is őrzi, amely minden évben egy-egy tehetséges ifjú erdélyi színészt és színésznőt támogat. GP

Prima Primissima Díj

Idén ötödik alkalommal!

Ismét reflektorfénybe kerülnek hazánk kiemelkedő tehetségei, a tudományos, kulturális, művészeti és sportélet kiválóságai.

A Prima Primissima Díj várományosai 10 kategóriában indulnak, és minden kategóriában 3 jelölt verseng majd a legjobbnak járó kitüntetésért. A kategóriák győztesei 2007. december 7-én, az MTV által közvetített Jubileumi Prima Primissima Galán vehetik át az 50 000 euró pénzjutalommal járó Prima Primissima, és a 10 000 euróval járó Prima Díjakat. A díjazottak között így minden évben összesen 700 000 euró kerül kiosztásra.

A SIKERNEK ÖN IS RÉSZÉRE LEHET!

A szakmai elismeréseken kívül egy Közönségszavazás is átadásra kerül. Hogy ki a legérdemesebb a Prima Primissima Közönségszavazásra, azt Ön dönti el! Kérjük, hívja kedvence telefonszámát, majd tárcsázza a perjel utáni számot, vagy küldje el ugyanezt a számot SMS-ben legkésőbb 2007. december 2-ig. Szavazatát leadhatja a www.primaprimissima.hu honlapon is.

Gaál István	TEL/SMS: 0670-70-77-001/1
Lukács Sándor	TEL/SMS: 0670-70-77-001/2
Schubert Éva	TEL/SMS: 0670-70-77-001/3

A szolgáltatás NEM emeldíjas!

Amennyiben Ön leadja szavazatát kedvencére, sorsoláson vesz részt, és egy Mercedes-Benz C-osztályú személygépkocsi borszáj tulajdonosa lehet, amelyet a Pappas Auto Magyarország Kft. ajánlott fel.

Bemutatjuk Önnek a MAGYAR SZÍNHÁZ- ÉS FILMMŰVÉSZETI KATEGÓRIA három jelöltjét.

GAÁL ISTVÁN
Kossuth-díjas képzőművész. A Sodrásban, a Keresztelő, a Holt vidék és a Legato rendezője. Magasiskola című filmjét a Cannes-i Nemzetközi Filmfesztivál különdíjával jutalmazták. A Magyar Filmszemlén munkásságát a Magyar Mozgóképi Mestere művészeti díjjal ismerték el. Gaál István 2007-ben elhunyt.

LUKÁCS SÁNDOR
Színművész. A Vigaszínházban jelenleg is nagy sikerrel játszik a Sylvia, a Furcsa pár, a Harmónia és a Környezet darabokban. Főbb filmjei: Madárkák, 141 perc, A szerelem bolondjai. Ötödik verseskötete 2006-ban Előző álom címmel jelent meg.

SCHUBERT ÉVA
Színésznő, rendező. A színpadon Mása, Epifánia, Bubus, Margarida, Orbán szerepeiben láthatjuk. Főbb filmszerepei: Egy pikoló világos, Csodálatos, A völgy 8-ór érkezés. Rendezései: Szépek szépe, Néma levente, Pif és Mozart, Pergolesi operái.

Értéket közvetít.

Pappas Auto

Az egyes kategóriák jelöltjeinek neve, önéletrajza, valamint a játék leírása megtalálható a www.primaprimissima.hu weboldalon.

HIREDETÉS